Зубченко Артем Юрійович,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
спеціальність «Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»;
Борисова Вікторія Анатоліївна,
доктор економічних наук,
професор кафедри фінансів, банківської справи;
Сумський національний аграрний університет

ФІНАНСОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ КРЕДИТНОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Фінансування національної економіки критично залежить від кредитного каналу. Аналіз української економічної практики свідчить про системну недостатність банківського кредитування, що відображається у показнику глибини банківського кредитування. Протягом останнього десятиліття цей показник перебуває нижче середнього міжнародного рівня та демонструє негативну динаміку.

Кредитний ринок є системою, що охоплює сукупність фінансових посередників та організаційно-правових регуляторних механізмів. Основна функція цієї системи полягає у забезпеченні трансферу позичкового капіталу – від кредиторів до позичальників. Цей процес реалізується через надання кредитних послуг у відповідності до встановлених норм.

Функціонування кредитного ринку відбувається під впливом фундаментальних економічних чинників – попиту та пропозиції на кредитні ресурси – як на національному, так і на міжнародному рівнях.

Аналіз кредитних послуг доцільно проводити шляхом їх диференціації на традиційні (класичні) та інноваційні (новітні) види кредитування. Така бінарна класифікація набуває особливої актуальності в умовах інтенсивної еволюції фінансового сектору, спричиненої стрімким розвитком фінансових технологій.

Згідно з визначенням Ради з фінансової стабільності (Financial Stability Board, FSB), FinTech являє собою технологічно обумовлену інновацію у сфері фінансових послуг. Ця інновація виступає каталізатором формування нових бізнес-моделей, розробки додатків, процесів або продуктів, що суттєво трансформують та оптимізують механізми надання фінансових послуг [2, с.26].

Кредитування, як один із ключових глобальних сегментів надання фінансових послуг, знаходиться під системним впливом фінансових технологій. *На макрорівні цей вплив існує у двох основних векторах:*

1. Технологічна інтеграція, яка полягає в застосуванні інноваційних фінансових технологій для модернізації та оптимізації вже існуючих (традиційних) кредитних продуктів, які пропонуються банківськими та небанківськими фінансовими посередниками.

2. Продуктова інновація, що проявляється в генерації та інтенсивному розвитку якісно новітніх видів кредитування, які раніше були недоступні або економічно невигідні.

Слід зазначити, що ці вектори еволюції можуть функціонувати як автономно, так і в режимі синергетичної взаємодії та інтерсекції, посилюючи загальну трансформацію кредитного ринку [1. с. 15].

На сьогодні в Україні спостерігається найбільш інтенсивне впровадження та операційна активність двох ключових інноваційних моделей, а саме: агрегатори кредитних продуктів, дистанційне ккредитування.

Агрегатори кредитних продуктів, які функціонують як онлайн-платформи та забезпечують консолідацію та систематизацію інформації, необхідної для порівняння ключових параметрів кредитних пропозицій від різних суб'єктів кредитування. Це підвищує транспарентність ринку та раціональність вибору позичальників.

Дистанційне кредитування – активний розвиток онлайн-механізмів надання кредитів, включно із використанням мобільних додатків та технологій, що забезпечує цілодобовий доступ та прискорену процедуру отримання фінансових ресурсів.

Ці моделі є провідними чинниками технологічної трансформації вітчизняного кредитного ринку.

В українському фінансовому просторі прикладами онлайн-платформ-агрегаторів, що здійснюють інформаційне посередництво між позичальниками та кредиторами, є низка ресурсів, які диференціюються за своєю спеціалізацією. Платформи консолідації мікрокредитних пропозицій (наприклад, Easypay, Finance.ua) виконують функцію систематизації та узагальнення ключових параметрів мікропозик. Вони забезпечують користувачів зведеною інформацією, сприяючи ефективному моніторингу ринку мікрофінансування.

Аналітичні та компаративні платформи (наприклад, Finsee.com) пропонують більш комплексний інструментарій, включно з кредитними калькуляторами для фінансового моделювання та компаративним аналізом пропозицій від провідних банківських установ. Сервіси підбору (матчингу) кредиторів (наприклад, kredito-linio.space) реалізують алгоритми для автоматизованого підбору (матчингу) позичальника та найбільш релевантного кредитора на основі індивідуальних запитів та критеріїв скорингу.

Таким чином, ці інноваційні цифрові рішення суттєво підвищують доступність інформації та раціоналізують процес вибору фінансових послуг для споживачів.

Онлайн-кредитування, включно з використанням мобільних фінансових додатків, визначається як дистанційне надання кредитних послуг, що повністю базується на інформаційно-комунікаційних технологіях, зокрема мережі Інтернет.

Використання цифрових платформ і мобільних додатків забезпечує низку операційних та соціально-економічних переваг. Забезпечується швидкість та зручність подання кредитних заявок, моніторинг статусу позики та ефективне керування графіком погашення зобов'язань. Це призводить до оптимізації клієнтського досвіду (UX) та логістики надання послуг.

Також технологічні рішення суттєво підвищують доступність кредитних ресурсів, особливо для фінансово виключених верств населення (unbanked або underbanked), які мають обмежений доступ до традиційних банківських відділень. Шляхом персоналізації кредитних умов для потенційних позичальників на основі розширеного скорингу та аналізу даних існує потенціал для зниження рівня простроченої заборгованості. Персоналізація сприяє кращому матчингу ризику позичальника з умовами кредиту.

На українському кредитному ринку онлайн-кредитування реалізується через дві основні інституційні моделі – банківську інтеграцію та небанківський FinTech-сегмент. Провідні банківські установи інтегрують повний спектр кредитних продуктів у свої цифрові екосистеми для індивідуальних та корпоративних клієнтів, забезпечуючи дистанційне оформлення та обслуговування позик. Небанківські фінансові установи (МФО) пропонують експрес-кредитування через власні веб-платформи з зарахуванням коштів безпосередньо на платіжні картки позичальників.

У контексті генерації та інтенсивного розвитку нових кредитних інститутів та видів фінансування, доцільно виокремити такі інноваційні моделі:

1. Необанки (Digital-Only Banks), які функціонують виключно на базі цифрових технологій без фізичних відділень. Вони пропонують повний спектр банківських послуг через мобільні додатки [3, с.197].

2. Рівнорангове кредитування, що реалізується через спеціалізовані онлайн-платформи. Цей механізм, відомий як краудлендинг, забезпечує прямий трансфер позичкового капіталу між учасниками, оминаючи традиційні банківські структури, і є формою колективного фінансування.

Ці напрями свідчать про дигітальну трансформацію кредитного ринку та появу альтернативних джерел фінансування (Alternative Finance).

Мобільні банківські додатки пропонують широкий спектр дистанційних фінансових послуг: моніторинг грошових залишків на рахунках, що становить близько 70% від загальної кількості транзакцій; здійснення міжкарткових переказів коштів, поповнення мобільного зв'язку та виконання комунальних платежів; доступ до оформлення та обслуговування іпотечних та споживчих кредитів; можливість інтеграції та управління платіжними картками з великої кількості (до двох десятків) банківських установ в єдиному інтерфейсі.

Проведений аналіз окреслює критичну залежність фінансування національної економіки України від кредитного каналу, водночас підкреслюючи його системну недостатність, що відображається у незадовільній динаміці

показника глибини банківського кредитування. Розвиток фінансових технологій виступає каталізатором структурної трансформації кредитного ринку, реалізуючись через два основні вектори: технологічну інтеграцію та продуктову інновацію.

Список використаних джерел

1. Глущенко С., Шпортюк В. Нові види кредитування в Україні в умовах розвитку фінансових технологій. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики.* 2025. Том 4(63). С.11-24.

2. Литвиненко А. С. Вплив FinTech на розвиток банківської системи України: аналіз та перспективи. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 31. С.25- 30.

3. Теслюк С., Матвійчук Н., Звірко А. Особливості модернізації українського платіжного ринку в рамках концепції Open Banking. *Наукові перспективи*. 2022. № 10(28). С. 196-207.